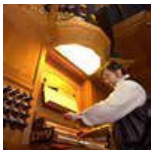


KLASSISK MUSIKK

INGEN JUL
UTEN BACH OG
KIRKEORGEL

Old Bach Forever Young
Preludium og fuge
D-dur, Partita O Gott
du frommer Gott, Preludium og
fuge G-dur, Sonate VI G-dur,
Allein Gott in der Höh' sei Ehr,
Preludium og fuge b-moll.
Kolbein Haga på kirkeorgel i
Groningen. Utgitt på Euridice.

Kolbein Haga, kjent her i dis-
trikket som en fremragende or-
ganist, medansvarlig for kirke-
musikkutdanningen i Stavanger
i 20 år og en drivende kraft
i Norsk orgelfestival, har dradd
til Groningen i Nederland, nær-
mere bestemt til Martinker og
Arp Schnitger-orgelet der, for
å spille inn denne Bach-cd-en.
Det er et orgel som egner seg
særdeles godt til Bach (1685-
1750). Det har blitt ombygget
flere ganger og har sitt navn
fra den fremste orgelbyggeren
rundt slutten av 1600-tallet, Arp
Schnitger. Haga gjør grundig
rede for orgelets historie, for
dets disposisjon og for de re-
gistreringene han har brukt i de
forskjellige stykkene på cd-en.
Dessuten gir Haga en særdeles
grundig omtale av de forskjel-
lige stykkene, som både er lærd
og en fryd å lese, skrevet på et
kraftfullt og saftig nynorsk. Det
rikholdige tekstheftet er noe
både for den alment musikkin-
teresserte og for orgelspecialis-
ten.

Hvordan lyder det så? Jo,
autentisk, men med særpre-
g. Haga spiller ikke så mye lega-
to, som kan være en fristelse på
orgel, og hans tempi er til dels
langsomme. Men det er overbe-
visende; klangen fra det vakre
orgelet kan være mektig, men
får alltid puste. Hør for eksem-
pel på partitaen O Gott du from-
mer Gott (spor 3-11). Her hører
vi også Hagas differensierte re-
gistrering i de forskjellige styk-
kene, 9 i alt. Den monumentale
Bach hører vi på slutten av pre-
ludiet i D-dur (spor 1). Bachs or-
gelmusikk baserer seg mye på
kirkesangen, men de store kon-
trastene er likevel tilstede, slik
vi kjenner det fra barokkens af-
fektelære.

ARNFINN BØ-RYGG

ORGEL-
KOMPONISTEN
MENDELSSOHN

Mendelssohn:
Seks
orgelsonater;
Ni stykker uten opus-nummer.
Anders Eidsten Dahl på orgelet i
Sofienberg kirke. 2 cd-er. LAWO.

Kantoren i Bragenes kirke i
Drammen, Anders Eidsten
Dahl, har tidligere utgitt cd-
er med både Bach og Brahms.
Denne gang har han gitt seg i
kast med Mendelssohn på det
nye orgelet i Sofienberg kirke
som er inspirert av klangen til
tyske orgler på 1800-tallet, men
også egner seg til fransk roman-
tisk orgelmusikk.

Mendelssohn (som døde 38
år gammel) var også en fremra-
gende organist, foruten kompo-
nist, dirigent og konsertarran-
gør. Hans seks orgelsonater fikk
mye å si for ettertiden. Når vi
tenker på Mendelssohn og orge-
let, er det ikke til å komme for-
bi at hans store ideal var Bach;
han var også den som fremførte
Bachs Matteuspassjon i 1829, en
gjenoppgivelse som ble bane-
brytende.

Det bruser virkelig av orgelet
i Sofienberg kirke. Jeg har iall-
fall ikke hørt en så overbevisen-
de fremføring av sonatene som
dette. De består av 19 sats-
er, men komponisten hadde laget
28 sats-er å velge mellom. Eids-
ten Dahl har gjort den lille geni-
strek at han har spilt inn sonate-
ne sammen med de ni satsene.
Disse kan vi høre på cd 2. Det er
nok mange, liksom jeg, som al-
dri har hørt disse tidligere.

Plateselskapet LAWO skal be-
rømmes for at det har slått seg
på orgelmusikk, samt for dets
gode lydproduksjon.

ARNFINN BØ-RYGG

ORGELET
I OSLO
DOMKIRKE

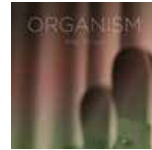
**Verk av Bach, Grieg,
Arild Sandvold, Oskar
Lindberg, Norstoga,
Reger, Gounod**
Kåre Nordstoga på orgelet i Oslo
domkirke. LAWO.

Kåre Nordstoga hører til våre
aller fremste organister. På det
orgelet han til daglig betjener,
har han her valgt ut et vari-
ert program. Det store orgelet i
Oslo domkirke, bygget av Ryde
& Berg i 1998, egner seg spesi-
elt til tysk og fransk romantisk
orgelmusikk. Men også til Bach.
Det hører vi i åpningsstykket,
den kjente Toccata og fuge d-
moll, nøkternt tolket.

Jeg må si at jeg stusset da
jeg så at Griegs Holberg-suite
var satt på programmet. Den
er skrevet for klaver, men mest
kjent i versjonen for strykeor-
kester. Nordstoga har her altså
gitt seg i kast med en egen org-
elversjon. Og det lyder fortref-
felig! Griegs allusjoner i suitens
dancesatser til både Couperin,
Rameau, Bach o. a., egner seg
godt til orgelbearbeiding. Jeg vil
likevel henlede oppmerksomhe-
ten på Arild Sandvolds variasjo-
ner over Eg veit i himmerik ei
borg (spor 7), som lyder så vak-
kert at man skulle ønske å høre
den i kirken. Nordstoga har selv
arrangert en foretøne fra Tele-
mark og fortsetter med Regers
monumentale koralfantasi over
Wie schön leucht' uns der Mor-
genstern, som vi kjenner som
Av høyheten opprungen er, men
som av Elias Blix er kongenielt
gjendiktet som Or Høgdi ned
i Verdi skin/Ei Morgonstjerna
klaar og fin. Det er forresten i
år 100 år siden den store orgel-
komponisten Max Reger døde.
(Årets innspilling her er gjort av
Martin Schmeding på 17 cd-er).

Som siste stykke spiller Nord-
stoga det som opprinnelig var
Charles Gounods improvisasjon
over en melodilinj fra Bachs C-
dur-preludium fra Das wohltem-
perierte Klavier. Stykket er blitt
sentimentalisert til det Kitsch-
aktige, men klinger her nøk-
ternt, ja, som en improvisasjon.

ARNFINN BØ-RYGG

MODERNE
ORGELMUSIKK

**Verk av Kjell Mørk Karlsen,
Trygve Madsen og Kjell Flem**
Terje Winge på orgelet i Ålesund kirke.
Utgitt på 2L.

Terje Winge, professor ved Norges Musikkhøg-
skole og utgiver av en rekke cd-er med orgel-
musikk, har denne gang valgt seg orgelet i Åle-
sund kirke. Dette J.H. Jørgensen-orgelet ble på
2000-tallet omfattende restaurert av Orgelbau
Rieger. Det har 94 register, fem manualer og
ca. 8.000 piper og er et av Norges største.

At det egner seg godt til moderne orgelmusikk, hører vi fra de første klanger av i Mørk Karlsens Sonata De profundis op.143. Det er det verk som på denne cd-en berører en mest. Mørk Karlsen er en musiker som i nærmere 50 år har virket som orkestermusiker, organist og kordirigent og skrevet mye musikk, blant annet kirkelig bruksmusikk. Mørk Karlsens De profundis-sonate har sin tittel fra Davidssalme 30: Fra dyppet roper jeg til deg, Herre. Første sats har denne teksten fra latin, De profundis clamavi. Siste sats er det ikke vanskelig å høre ropet fra dyppet i åpningsmotivet som siden kommer igjen som koral og, som det står i tekstheftet, også blir en inderlig bønn. Annen sats, Monodi, betyr på gresk enstemmig sang, og har koralpreg. I siste sats kommer temaet fra første sats ikke uventet igjen, men denne gang innen en toccata-form – alt briljant og kraftfullt utført av Terje Winge.

Trygve Madsens Le Tombeau de Dupré hen-
spiller tydeligvis på Ravels Le tombeau de Couperin. Men Graven til Dupré er for Madsen ingen sørge- eller gravmusikk, dermed en hyllest til denne store franske orgelkomponisten som døde i 1971. Marcel Dupré er særlig kjent for orgelsymfoniene, og jeg har hørt disse flere ganger ved søndag ettermiddags-konsertene i Nôtre Dame; det er overveldende. I den andre satsen (spor 5) av dette 5-satsige verket, har Madsen virtuost bearbeidet bokstavene/tonene e (mi)-a-d (re) –c-e-a (la). Og dette skjer både forlengs og baklengs (i krebs). Madsen utforsker mange komposisjonsteknikker i sitt verk, men det klinger flott, ofte med henspilling til det franske.

Kjell Flems Ecclesia in mundo (Kirken i verden) har forblide hos en annen fransk komponist, den største i forrige århundre: Olivier Messiaen. Man kan merke seg andresatsen i dette 3-satsige verket, Communion, som innen den franske tradisjon er orgelmusikk som fortsetter under utdelingen av nattverden. Den har meditativ karakter og er ofte improvisert. Flem har bevart det stille og meditative i denne satsen, vakkert fremført av Terje Winge. Og de voldsomme klangkaskadene gjør ikke mindre inntrykk.

ARNFINN BØ-RYGG